

Statut Sołectwa Warkały 2026

Szczegółowy audyt 21 paragrafów i przygotowanie do nowelizacji od 30 marca 2027 r.

Stan prawny: 14 października 2026 r.

Źródło: Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego, poz. 3077/2026, s. 140–147 (załącznik nr 18).

1. Podsumowanie

Warkały mają uchwalony statut od 22.08.2026 r. Uchwalenie nastąpiło przed nowelizacją ogólnopolską z 4.09.2026 r., która zacznie obowiązywać 30.03.2027 r. Statut jako całość obowiązuje, a audyt identyfikuje problemy wymagające przeglądu, nie stwierdza jego nieważności.

Najpilniejszy temat: § 16 (wakat, rezygnacja, wybory uzupełniające); równolegle § 6–7 (rola Rady Sołeckiej), § 14 (protest wyborczy), § 8 (uczestnictwo w zebraniu) i § 20 (nadzór). Występuje również kwestia interpretacji nowego art. 37e wobec członków rady sołeckiej.

2. Stan prawny i zakres kontroli

Podstawa lokalna: uchwała nr XXXIV/196/2026 Rady Gminy Jonkowo z 3.08.2026 r., ogłoszona 7.08.2026 r., wejście w życie po 14 dniach, tj. 22.08.2026 r.; uchylono statut z 2018 r.

Podstawa krajowa: ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa nowelizująca z 4.09.2026 r. (Dz.U. 2026 poz. 1273), ogłoszona 29.09.2026 r., wejście w życie 30.03.2027 r.

Zasięg oceny: 21 paragrafów załącznika nr 18; rozróżniamy zapis statutu, ocenę ryzyka i rekomendowaną czynność. Nie prowadzono postępowania nadzorczego i nie dysponujemy orzeczeniem dotyczącym właśnie tej uchwały.

Zastrzeżenie: nie potwierdzono odrębnego tekstu późniejszej zmiany załącznika nr 18, a wyszukiwanie nie zastępuje urzędowego rejestru aktów; przed procedowaniem zmian warto ponownie sprawdzić wszystkie akty obowiązujące.

3. Audyt paragraf po paragrafie

§ 1 Nazwa i obszar

Treść regulacji: Zdefiniowano sołectwo, obszar (Warkały), brak osobowości prawnej, możliwe logo.

Ocena: Uwagi redakcyjne. W ust. 1 jest widoczny błąd „Sołectwa Warkały i stanowią”. Warto sprostować przy najbliższej zmianie. Zasady logo zależą od odrębnej uchwały rady gminy.

§ 2 Organy

Treść regulacji: Organ uchwałodawczy: zebranie wiejskie; wykonawczy: sołtys. Rada sołecka wspomaga sołtysa.

Ocena: Zasadniczo zgodny. Zgodność z art. 36 ust. 1 u.s.g. Uwaga: rada sołecka nie jest samodzielnym organem sołectwa, co wpływa na analizę art. 37e.

§ 3 Kadencja

Treść regulacji: Kadencja jest powiązana z kadencją rady gminy; wybory w ciągu sześciu miesięcy; pełnienie zadań do wyboru następców.

Ocena: Do doprecyzowania. Sformułowania „odpowiada kadencji Rady Gminy, licząc od daty ich wyborów” i „kończy się wraz z wyborem nowych organów” mogą rodzić wątpliwości, kiedy formalnie kończy się kadencja, a kiedy jedynie przedłuża wykonywanie obowiązków.

§ 4 Zakres zadań sołectwa

Treść regulacji: Wymienia współpracę, opiniowanie i fundusz sołecki.

Ocena: Weryfikacja redakcyjno-prawna. Nie należy utożsamiać „rozporządzania” środkami funduszu z samodzielnym prowadzeniem wydatków przez sołectwo. Środki pozostają w budżecie gminy, a kompetencje zebrania wiejskiego wynikają też z ustawy o funduszu sołeckim.

§ 5 Pieczęć i oznaczenie

Treść regulacji: Sołtys posiada pieczętkę; tablicę „SOŁTYS” umieszcza się za jego zgodą.

Ocena: Bez kolizji z nowelizacją. To przepis organizacyjny; ocena nowelizacji nie wymusza jego zmiany.

§ 6 Obowiązki sołtysa

Treść regulacji: Zwoływanie zebrań, wykonywanie uchwał, ogłoszenia, dokumentacja; sprawozdania roczne; przekazanie dokumentów.

Ocena: Do przeglądu wraz z § 7. Obowiązek zwoływania posiedzeń rady sołeckiej przez sołtysa (§ 6 ust. 1 pkt 2) należy ocenić razem z § 7 w świetle orzecznictwa. Przepisy sprawozdawcze są ważne dla przejrzystości.

§ 7 Rada Sołecka

Treść regulacji: Sześciu członków, sołtys nie wchodzi w skład; zadania opiniodawcze; zwoływanie posiedzeń przez sołtysa, notatka dostępna mieszkańcom.

Ocena: PILNE – wykładnia i orzecznictwo. § 7 ust. 5-8 wymaga sprawdzenia: sądy podważają nadawanie radzie samodzielną kompetencję oraz zwoływanie/kierowanie pracami rady przez sołtysa. § 7 ust. 9 zapewnia mieszkańcom dostęp do notatki, z ochroną danych.

§ 8 Zebranie Wiejskie

Treść regulacji: Wójt/sołtys zwołują; możliwy wniosek 1/10 uprawnionych; min. raz do roku; 7 dni uprzedzenia; notatki, protokoły i jawność.

Ocena: Do doprecyzowania. Należy odróżnić uczestnictwo obserwatorów/gości od prawa do głosowania: ust. 8 brzmi wąsko, choć ust. 14 wymienia listę gości. Uściślić krąg uprawnionych do głosowania i praktyczne liczenie 1/10. Uwzględnić 7-dniową publikację w BIP i na stronie gminy.

§ 9 Zarządzanie wyborów

Treść regulacji: Wójt zwołuje zebranie wyborcze, co najmniej 7 dni wcześniej; brak kworum.

Ocena: Dostosowanie procedur od 2027. W praktycznych instrukcjach wyborczych należy wskazać nowe warunki kandydowania z art. 36 ust. 2. Sama treść § 9 ich nie podważa, ale nie powtarza.

§ 10 Komisja skrutacyjna

Treść regulacji: Minimum 3 osoby, wyłączeni kandydaci i „osoby najbliższe”.

Ocena: Doprecyzowanie. Nie zdefiniowano pojęcia „osoby najbliższe”, co może utrudniać równe stosowanie wyłączeń. Warto odsyłać do precyzyjnie zdefiniowanej kategorii lub określić ją w statucie.

§ 11 Zadania komisji

Treść regulacji: Przyjmuje kandydatury, prowadzi liczenie głosów i sporządza protokół.

Ocena: Zasadniczo zgodny. Warto w procedurze wyborczej zapisać sposób weryfikacji warunków kandydowania przed przyjęciem zgłoszenia, z poszanowaniem ochrony danych.

§ 12 Zgoda kandydata

Treść regulacji: Wymagana zgoda; najpierw wybory sołtysa, potem rady sołeckiej.

Ocena: Zasadniczo zgodny. Do 2027 r. warto wypracować jednolity formularz oświadczenia kandydata. Forma zgody nie została sprecyzowana w § 12.

§ 13 Ustalanie wyników

Treść regulacji: Większość głosów, próg dla jednego kandydata, druga tura przy remisie dwóch kandydatów, wybór członków rady według liczby głosów.

Ocena: Do doprecyzowania. Brakuje jednoznacznej procedury remisu o ostatnie miejsce w sześciuosobowej radzie sołeckiej. Treść ust. 4 odnosi się do wyborów sołtysa, nie rozstrzyga tego przypadku.

§ 14 Protest wyborczy

Treść regulacji: 14 dni na pisemny protest do Rady Gminy, 45 dni na rozpoznanie.

Ocena: Dostosowanie od 2027. § 14 ust. 1 wiąże protest z naruszeniem statutu, a nowe warunki kandydowania wynikają z ustawy. Warto wprost uwzględnić naruszenia prawa powszechnego i tryb weryfikowania zarzutów co do prawa wybieralności.

§ 15 Archiwizacja wyborów

Treść regulacji: Karty i protokoły przechowuje sekretariat rady gminy.

Ocena: Bez uwag do nowelizacji. Zasady przechowywania podlegają także instrukcji kancelaryjnej i przepisom dotyczącym archiwizacji.

§ 16 Uzupełnianie wakatów i odwołanie

Treść regulacji: Wskazuje uzupełnienie po pisemnym zrzeczeniu się funkcji, odwołaniu i śmierci; określa procedurę odwołania.

Ocena: PILNE – luka od 30.03.2027. Nie wymieniono utraty lub braku prawa wybieralności; nowy art. 37e nakazuje przewidzieć zasady obsadzenia wygasłego mandatu. Rezygnacja z mandatu organu według nowej ustawy musi być pisemna i doręczona radzie gminy. Odwołanie mieszkańców należy rozdzielić od ustawowego wygaśnięcia.

§ 17 Mienie komunalne

Treść regulacji: Mienie przekazane sołectwu, bieżący zarząd sołtysa, ochrona przed szkodami.

Ocena: Zasadniczo zgodny. Kluczowe jest ustalenie, jakie składniki mienia zostały rzeczywiście przekazane sołectwu i jakim dokumentem. Statut sam nie przyznaje władztwa nad każdym przedmiotem stanowiącym własność gminy.

§ 18 Zwyczajny zarząd i nakłady

Treść regulacji: Eksploatacja, utrzymanie w stanie niepogorszonym, wydatki w granicach środków wyodrębnionych.

Ocena: Wymaga praktycznej instrukcji. Zasady wydatków trzeba stosować łącznie z budżetem gminy, zasadami zamówień, decyzjami o przekazaniu mienia. Sam statut nie jest podstawą nieograniczonego dysponowania sprzętem.

§ 19 Zmiany zagospodarowania

Treść regulacji: Pisemna zgoda wójta na zmianę zagospodarowania nieruchomości i urządzenia małej architektury.

Ocena: Zasadniczo zgodny. Doprecyzować w praktyce, kiedy potrzebna jest dodatkowa zgoda lub formalność wynikająca z innych ustaw.

§ 20 Nadzór i kontrola

Treść regulacji: Wójt wstrzymuje uchwałę zebrania, Rada Gminy rozpatruje ważność; katalog zagadnień kontroli.

Ocena: Do opinii prawnej. Zweryfikować upoważnienie i dokładny tryb stwierdzania nieważności uchwał zebrania wiejskiego (§ 20 ust. 3-5), bez automatycznego uznawania go za nieważny. Nadzór dotyczy legalności, zgodnie z ustawą.

§ 21 Zmiana statutu

Treść regulacji: Inicjatywa rady gminy, wójta albo zebrania; tryb jak przy uchwalaniu.

Ocena: Zasadniczo zgodny. W razie zmiany statutu obowiązuje tryb wynikający z art. 35 ust. 1, w szczególności konsultacje z mieszkańcami.

4. Najważniejsze problemy i wykładnia

A. Nowa przesłanka wakatu i rezygnacja (§ 16, § 14)

Nowy art. 37e ust. 1–5 wskazuje przyczyny wygaśnięcia mandatu i sposób jego obsadzenia. § 16 statutu wymienia pisemne zrzeczenie, odwołanie i śmierć, pomija natomiast przypadek utraty prawa wybieralności lub jego braku w dniu wyborów. Ponadto nowy art. 37e ust. 2 wskazuje radę gminy jako adresata pisemnej rezygnacji członka organu. To realna luka wymagająca dopracowania przed wejściem zmiany w życie.

B. Zakres pojęcia „członek organu” a rada sołecka

Art. 36 ust. 1 kwalifikuje sołtysa jako organ wykonawczy, ale radę sołecką jedynie jako podmiot wspomagający. Art. 37e mówi o członku organu jednostki pomocniczej. Nie jest więc bezsporne na gruncie wykładni literalnej, czy wszystkie reguły art. 37e dotyczą bezpośrednio każdego członka rady sołeckiej. Cel nowelizacji i art. 36 ust. 2 przemawiają za szerokim uporządkowaniem wyborów, jednak szczegółowy tryb wygaszania mandatu rady wymaga pisemnej opinii prawnej. W raporcie nie przesadzamy tej kwestii.

C. Działanie Rady Sołeckiej (§ 6 i § 7)

W prawomocnych wyrokach II SA/Go 106/26 i II SA/Go 88/26 sąd odrzucił kwalifikowanie rady sołeckiej jako samodzielnego organu i kwestionował samodzielne zadania oraz kierowanie jej pracami przez sołtysa. Warkały nie włączają sołtysa do składu rady, co jest korzystne; jednak przydzielają mu prawo zwoływania posiedzeń. Wymaga to lokalnej analizy przy uwzględnieniu faktu, że orzeczenia dotyczyły innych statutów.

D. Mieszkańcy a udział w zebraniu (§ 8)

Statut pozwala prowadzić „listę gości”, natomiast ust. 8 wydaje się ograniczać samo prawo uczestnictwa do osób stale zamieszkałych. W praktyce należy wyraźnie oddzielić udział bez prawa głosu od udziału z głosowaniem. Proponowane doprecyzowanie ma charakter organizacyjny; istnieją rozbieżności w orzecznictwie co do niektórych elementów trybu zebrań.

E. Kadencja i wybory uzupełniające (§ 3, § 13, § 16)

Sformułowanie „odpowiada kadencji Rady Gminy, licząc od daty ich wyborów” budzi pytania o granice kadencji. Nie rozstrzygnięto wprost remisu o ostatnie miejsce w radzie sołeckiej. Reguły dla wyborów uzupełniających lepiej wskazać poprzez odesłanie do procedury wyborczej i doprecyzowanie terminu ich organizacji.

F. Nadzór, pieniądze i mienie (§ 4, § 17–20)

Powinien istnieć jawny wykaz powierzonego mienia i protokołów przekazania. Finansowanie sołectwa odbywa się w ramach budżetu gminy, a nie na rachunek odrębnego podmiotu prawnego. § 20 wymaga przeglądu przez obsługę prawną gminy pod kątem procedury kontroli uchwał zebrania.

5. Proponowana kolejność działań

1. Zwrócić się do Wójta i Rady Gminy Jonkowo o pisemną analizę zgodności § 6, § 7, § 14, § 16 i § 20 ze stanem prawnym, w tym nowym art. 37e.
2. W pierwszej kolejności dopracować § 16: utrata/brak prawa wybieralności, data i adresat rezygnacji oraz zasady obsadzania wakatów; rozdzielić to od procedury odwołania.
3. Wyjaśnić, czy i jak art. 37e ma być stosowany do członków rad sołeckich, uwzględniając ich niesamodzielny status na gruncie art. 36 ust. 1.
4. Uściślić § 7 co do sposobu zwoływania i prowadzenia posiedzeń rady oraz charakteru zadań rady; zagwarantować dostęp do notatek zgodnie ze statutem.
5. Doprecyzować procedurę wyborczą: weryfikacja kandydatów, definicja osób najbliższych, remis o ostatni mandat, protest obejmujący naruszenie prawa.

6. Przygotować mieszkańcom publiczny zestaw dokumentów: statut 2026, uchwałę źródłową, aktualne protokoły zebrań i wzór wniosku o zebranie.

7. Podać do publicznej wiadomości rzeczywisty wykaz mienia przekazanego sołectwu, wraz z dokumentami przekazania i zasadami korzystania.

6. Pytania do obsługi prawnej Gminy Jonkowo

- Czy projektuje się zmianę § 16 statutów sołectw przed 30 marca 2027 r., aby przewidzieć tryb obsadzenia wakatu po utracie/braku prawa wybieralności?
- Jaka jest przyjęta w gminie wykładnia art. 37e wobec członków rad sołeckich, skoro art. 36 ust. 1 nie nadaje radzie sołeckiej statusu samodzielnego organu?
- Jak gmina ocenia zgodność § 6 ust. 1 pkt 2 oraz § 7 ust. 5–8 ze świeżym orzecznictwem NSA i WSA dotyczącym zwoływania posiedzeń rad sołeckich oraz ich kompetencji?
- Czy § 14 dopuszcza protest z powodu naruszenia ustawy, w tym braku prawa wybieralności kandydata, mimo literalnego odesłania do naruszeń postanowień statutu?
- Jak wyklądać § 8 ust. 8 w odniesieniu do obserwatorów/gości i kto jest uprawniony do głosowania?
- Czy § 20 ust. 3–5 odpowiada ustawowej podstawie oraz trybowi nadzoru nad uchwałami zebrania wiejskiego?
- Jak rozstrzygać remis na szóstym miejscu w wyborach do Rady Sołeckiej Warkałów?

7. Źródła

Statut Sołectwa Warkały, załącznik nr 18 do uchwały nr XXXIV/196/2026 Rady Gminy Jonkowo z 3.08.2026, Dz. Urz. Woj. Warmińsko-Mazurskiego, poz. 3077/2026, s. 140–147.

Dokument przekazany w rozmowie: akt.pdf.

Nowelizacja: ustawa z 4.09.2026 r., Dz.U. poz. 1273; wejście w życie 30.03.2027.

<https://eli.gov.pl/eli/DU/2026/1273/ogl>

Ustawa o samorządzie gminnym, tekst jednolity Dz.U. 2026 poz. 662 (z późn. zm.).

<https://eli.gov.pl/eli/DU/2026/662/ogl>

WSA w Gorzowie Wlkp., wyrok prawomocny z 19.03.2026 r., II SA/Go 106/26; kwalifikacja rady sołeckiej i kompetencje, kontrola statutów.

<https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/A143FB95E9>

WSA w Gorzowie Wlkp., wyrok prawomocny z 19.03.2026 r., II SA/Go 88/26; zakres zadań rady sołeckiej.

<https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/BFABB63F51>

WSA w Krakowie, wyrok z 7.08.2025 r., III SA/Kr 415/25; rozbieżności orzecznicze w sprawie zgromadzeń wyborczych.

<https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/27BD08EFE3>

Raport informacyjno-analityczny. Nie stanowi urzędowego rozstrzygnięcia nadzorczego ani indywidualnej opinii prawnej sporządzonej przez uprawnionego pełnomocnika.